

ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์
ในการพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

People's Opinion toward the Roles of Sangha in Community Development
in Muang District, Samut Songkhram Province

พระครูสาครธรรมประสิทธิ์

Phrakhrusakhonthamprasit

วิทยาลัยทองสุข

Thongsook College

E-mail: sakornthamprasit@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 15 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 24 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 24 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน โดยใช้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็น สัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.897 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบ ค่าเอฟ (F-test) และ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย สุดของเชฟเฟ (Scheffe's method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย มากสุด รองลงมา ได้แก่ ด้าน สิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท

ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกันในชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่างๆ ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนและพื้นที่นุ อุนรัักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

คำสำคัญ: พระสงฆ์, บทบาทในการพัฒนาชุมชน, สมุทรสงคราม

ABSTRACT

The study aimed 1) to study the role of Buddhist monks in the community development in Muang District, Samutsongkhram province 2) to compare the roles of Buddhist monks in community development classified by their gender, age, education, profession and monthly income, and 3) to study the people's guidelines in supporting the roles of Buddhist monks in the community development. The sample size table by Krejcie & Morgan, the sample size consisted of 384 people by using simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher with reliability at 0.897. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and comparison of mean difference by pairs employing Scheffe's method with one-way analysis of variance (One way ANOVA).

Findings were as follows: 1) The role of Buddhist monks in the community development in Muang District, Samutsongkhram province in overall, was high. When each aspect being taken into consideration, it was found that aspect of social was highest mean followed by the environment, cultural and economic for public health was the lowest mean. With classification according to gender, age, educational level, occupation and monthly income, it was found that people's opinions on the role of monks in community development were at high level. 2) With regard to the comparison of the Buddhist monks' roles in the community development in Muang District, Samutsongkhram province classified by gender, age, education level, occupation and income per month, people's opinions on roles on Buddhist monks in community development were not different. The people's opinions with different age, education, occupation and monthly income were the statistically significant difference at .05. 3) Regarding the guideline to promote

the role of Buddhist monks in the community development in Muang District, Samutsongkhram province, it was found that people suggested the role of Buddhist monks in the development on social aspect, expecting that Buddhist monks should preach and train people to unite and live together in a harmonious way, acting as a spiritual leaders and as a good model in following the Buddhist sufficiency economy, arranging the temples to be the center to support the profession or the promotion of products. In the cultural community, Buddhist monks should train people to know about local culture and traditions for children and young people in the community in order to inherit traditions. In the public health, monks should be good models and teach Dharma to promote the healing of diseases or drugs to people in the community. With regard to the environment, Buddhist monks should be good examples of community in keeping the community clean and restoring forests and watersheds in the community.

Keywords: Sangha, Community Development, Samutsongkhram province

1. บทนำ

พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันมีบทบาทที่พระสงฆ์ทำได้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ 1) เผยแผ่ด้วยให้ปริยัติ (การศึกษา) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้พัฒนาสู่ความคิดที่สามารถพิจารณาได้เอง 2) เผยแผ่ด้วยการทำให้ดู (ปฏิบัติ) เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและสร้างความสนใจต่อผู้พบเห็น และ 3) เผยแผ่ด้วยการมีความสุขให้ประจักษ์ (ปฏิเวธ) จนเกิดความไว้วางใจในแนวทาง ส่งผลต่อการริเริ่มประพฤติปฏิบัติตาม (เบญจามังคละพฤกษ์. 2562: 10) ส่วนพระสงฆ์ที่ออกไปแสดงบทบาทต่อชุมชนนั้น เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้เพิ่มบทบาท ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ให้พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมที่เห็นได้ชัด คือ เป็นผู้นำทางศีลธรรมเป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และส่งเสริมการให้การศึกษาระยะแก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณวัดและชุมชนใกล้เคียง พระสงฆ์ในชนบทมีความผูกพันกับชุมชนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในแต่ละฤดูกาลมักจะมีกิจกรรมที่สำคัญๆ เกี่ยวกับศาสนาและจารีตประเพณีในชุมชนนั้นๆ ล้วนเป็นการเสริมบทบาทและสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน นอกจากนั้นบทบาทที่สำคัญยิ่งและปรากฏอยู่ทั่วไป ได้แก่ การเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การเข้าไปบรรยายธรรมแบบผสมผสานกับศาสตร์ปัจจุบัน ตามหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเป็นบทบาทเชิงรุกโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏชัด คือ บทบาทของพระพยอม กลฺยาโณ ซึ่งท่านแสดงออกอย่างโดดเด่นใน 3 ประการ คือ 1) บทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้วยการถ่ายทอดหลักธรรมให้สอดคล้องเหมาะสมต่อกลุ่มผู้ฟัง 2) บทบาทของผู้ปกป้องพระธรรมวินัย ด้วยการยึดรูปแบบและหลักการอย่างเคร่งครัด แต่หากมีพระสงฆ์ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดท่านพร้อมพิสูจน์ หากพบก็เรียกร้องให้สละสมณเพศ และ 3) บทบาทผู้นำในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพผู้ด้อยโอกาส ผ่านการฝึกอาชีพทั้งยังดูแลรับเลี้ยงผู้ยากไร้ ให้โอกาสเพื่อการพัฒนาตนเองจนสามารถนำไปปรับใช้ในอนาคต ดังนั้น บทบาทของท่านจึงนับว่าเป็นนักสังคมสงเคราะห์ โดยใช้วัดเป็นสถานที่เรียนรู้และส่งเสริม

เศรษฐกิจของชุมชน (เบญจา มังคละพุกษ์, 2552: 16) นอกจากนั้นพระมหาดรณรงค์ จิตตโสภโณ ยังได้กล่าวถึง บทบาทหลักของพระสงฆ์ว่ามี 3 ประการ คือ 1) พัฒนาจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ให้แก่ประชาชน ด้วยการแนะนำให้ประพฤติตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่โอกาส 2) ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมให้มีการเรียนและสอบธรรมศึกษาแก่เยาวชน และ 3) เป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ อาทิ การเป็นผู้นำในการทำงาน การเป็นผู้ประสานเพื่อให้เกิดการร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาและการพัฒนา นอกจากนั้นท่านยังเป็นวิทยากรให้ความรู้และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทนั้นจะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จได้ ต้องได้รับการเรียกร้องหรือตอบรับหรือตอบสนองจากสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกับวัดที่ยังมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่ออื่นๆ ที่มีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตของประชาชนที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา (พระมหาดรณรงค์ จิตตโสภโณ, 2538: 60) และเพื่อตอบสนองต่อปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน พระสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์ควรมีบทบาทอย่างกว้างขวางในด้านการแก้ไขและพัฒนาสังคม แต่กระนั้นพระสงฆ์ต้องรู้และเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง และเป็นผู้เคร่งครัดในวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอด้วย (พระมหาดรณรงค์ จิตตโสภโณ, 2538: 18) พระสงฆ์ จึงเป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา และเป็นที่เคารพของพุทธศาสนิกชนตลอดมาซึ่งเป็นกลุ่มของสังคมที่มีข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดกว่าคนในสังคมอื่นๆ หรือ อาจเรียกได้ว่า เป็นผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการของชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์ได้รับการยกขึ้นเป็นองค์กรชั้นพิเศษในกลุ่มชุมชนทั่วไป และอาจมองได้ว่าเป็นเทวบุคคลในชุมชน แม้กลุ่มชุมชนศาสนาอื่น ยังให้ความนับถือเนื่องจากเห็นข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ที่ได้ให้กับสังคมต่างๆ พระสงฆ์ได้มีการสืบทอดการปฏิบัติต่อกันมา แม้จะเป็นเวลานานถึง 2561 ปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงปฏิบัติสม่ำเสมอในกิจต่างๆ ที่ควรปฏิบัติ กอปรกับยังได้ช่วยจรรโลงสังคมให้มีความสงบ รู้จักสร้างสามัคคี ละความชู้ รู้จักความพอดีพองาม รู้จักแนวทางในการดำเนินชีวิต และที่สำคัญที่สุด คือ ให้สังคมรู้จักคำว่าให้อภัยแก่กันและกันสืบมาถึงปัจจุบัน สังคมไทยและสังคมโลกต่างก็มีแนวทางพุทธศาสนาโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำและปฏิบัติมาสังคมตลอดเรื่อยมา

วัดและพระสงฆ์ มีบทบาทที่สำคัญแก่ประชาชนและสังคมมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินคดีความต่างๆ การให้คำแนะนำสั่งสอน สร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ และยังเป็นสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรม รวมทั้งการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลง ตามสภาพความเจริญและการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบกิจกรรมบางอย่างที่วัดเคยมีบทบาทออกไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่ได้รับเอาอารยธรรมของชาวตะวันตกมากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ได้ทำให้บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดลดลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัดพระสงฆ์กับประชาชนก็ห่างกัน ขาดการส่งเสริมการให้ร่วมมือในกิจกรรมการทำงานบำรุงดูแลรักษาวัดและกิจการในพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาน้อยลง มีผลทำให้คุณธรรม จริยธรรมในสังคมเสื่อมลง ประกอบกับที่มีวัดบางแห่งได้มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านวัตถุมากกว่าการพัฒนาในด้านจิตใจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สามเณรขาดการสนใจในการศึกษาและการปฏิบัติ

เพื่อเผยแผ่แก่ประชาชน มีการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ และ พุทธศาสนิกชนได้มีการฟื้นฟู พัฒนากำหนดแนวทางดำเนินกิจการพระศาสนาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สมบูรณ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและช่วยชี้แนวทางที่ถูกต้อง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2542: 2)

บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง ก็คือการสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป สำหรับพระสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งพระสังฆาธิการระดับต่างๆ นั้นถือว่ามีความสำคัญต่อองค์กรพระพุทธศาสนา เพราะนอกจาก จะต้องปฏิบัติศาสนกิจตามหน้าที่โดยปกติแล้ว ยังต้องรับภาระหน้าที่ในฐานะพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมาย จากทางคณะสงฆ์อีกส่วนหนึ่งด้วย จึงต้องรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในศาสนกิจอื่นๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะใน พันธกิจใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการเผยแผ่ 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านสาธารณูปการ 5) ด้าน การศึกษาสงเคราะห์ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ (ปลื้ม โชติชฎายางกูร, 2550: 293)

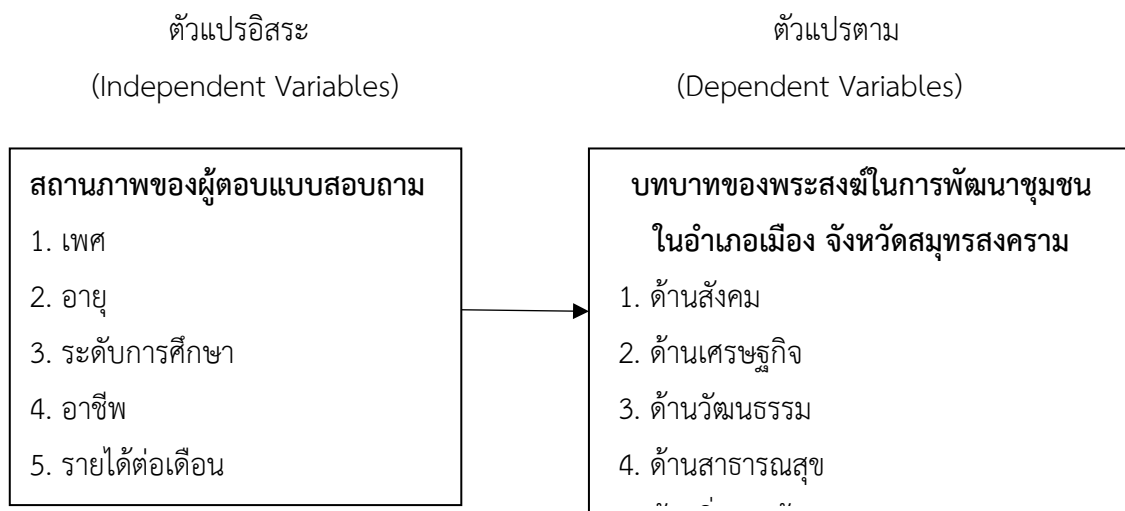
ผู้วิจัยในฐานะพระสงฆ์ให้ความสำคัญกับและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม อันนำมาซึ่งความศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนในเขตพื้นที่โดยพระสงฆ์มีความผูกพันกับ ชุมชนเป็นอย่างมากและมีบทบาทต่อการส่งเสริมกิจกรรมหลายๆ ด้านที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยอาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อมระหว่างหน่วยงานของรัฐประชาชนในชุมชน และวัดได้ อย่างลงตัวและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกับแนวคิด และกระบวนการพัฒนาชุมชนในแง่ “กระบวนการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนา” ที่มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” หรือ “กลุ่มคน” โดยการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาให้กับชุมชนและ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา สามารถพึ่งพา ตนเองได้และมีอิสรภาพในการกำหนดวิถีชีวิต การดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสันติ ที่เน้นความยั่งยืน ของสังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้เองงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาท ของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงครามใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านสาธารณสุข และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นบทบาทที่พระสงฆ์มีกับชุมชน ซึ่งช่วย สร้างคุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพระศาสนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 106,182 คน (2564)

การคำนวณขนาดตัวอย่างและการสุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 384 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610) และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 11 กลุ่มจาก 11 ตำบล ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละตำบลซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะต่างกัน จากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจาก 11 ตำบลตามสัดส่วนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (Closed-Ended) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายปิด โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของประชาชนในเทศบาล ตำบลท่าจีน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงครามใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านสาธารณสุข และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดมาตราวัดเป็น 5 ระดับ (Five point Rating Scale) ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการพัฒนา บทบาทของ พระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆ ของค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายผล

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล ความหมายของเบสท์

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่ออธิบาย ความแตกต่างตามลักษณะประชากรในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบที (t-test) และกรณีตัวแปรต้นมากกว่าสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ถ้าพบความแตกต่าง จะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุด (Least Significant Difference : LSD)

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการ ส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการ พัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยแจกแจงความถี่ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ขั้นตอนแล้วนำผลที่ได้มาสรุป และรายงานผลการวิจัยต่อไป

5. ผลการวิจัย

1. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย มากสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการส่งเสริม บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนา และอบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกันในชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็น

แบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่างๆ ให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนและฟื้นฟูอนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก กล่าวคือพระสงฆ์มีบทบาทในการอบรม สั่งสอน ธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ปรึกษา แนะนำ ชักชวนให้ประชาชนรวมพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการ จัดกิจกรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เปลี้น พากเพียร (2537) ว่าบทบาทของผู้บริหารนั้น เป็นผู้ทำหน้าที่ในการก่อตั้ง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์การ ให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิกเป็นผู้แนะแนวทางเป็นผู้ให้คำแนะนำปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ คอยช่วยเหลือและวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลในองค์การ และให้ข่าวสารแนะนำผู้ตาม อุทิศตนเองในการทำงาน เป็นผู้ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญมี อธิบุญโญ (วรรณวิเศษ) (2544) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมฺปนฺโน) ผลการวิจัยพบว่า การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรมความดีงามตามหลักธรรมศาสนาทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก กล่าวคือมีการอบรม สั่งสอนให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม จัดตั้งองค์กรชุมชน ชักชวนให้ร่วมบริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ หรืออุปโภคบริโภค เพื่อส่วนรวม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต

ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2541) ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ศิลธรรม และสุขภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาฉันทยาคนเจน (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา พระอาจารย์สุปิน ปณิโต ผลการวิจัยพบว่า ในทางเศรษฐกิจ คนในกลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์สินที่พระอาจารย์สุปินมีบทบาทและเป็นตัวเชื่อมนั้น มีจำนวนคนที่มียาได้ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่จำนวนผู้มีหนี้สินยังมีอยู่มาก แต่สามารถที่จะจ่ายได้ตามกำหนด การออมเพิ่มขึ้น ในขณะที่การกู้ยืมลดลงส่วนมากเงินที่ได้จากกลุ่มจะนำไปใช้ในการบริโภค การออม และการผลิตลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านวัฒนธรรม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก กล่าวคือพระสงฆ์มีการ จัดกิจกรรม เนื่องในวันสำคัญต่างๆ สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญอกงามในวิถีชีวิต จัดให้วัด เป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บอนุรักษ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เผยแผ่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก

4. ด้านสาธารณสุข พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับมาก กล่าวคือพระสงฆ์มีการ ให้ความรู้ อบรมส่งเสริม สนับสนุน หรือปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างในดูแลสุขภาพอนามัย และป้องกันโรคให้แก่ประชาชนในชุมชน ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ในการดูแลสุขภาพอนามัย จัดกิจกรรมหรือโครงการในการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย ศรีวิรัตน์ (ออนไลน์) ว่าการพัฒนาชุมชน ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยมีรัฐบาลคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์ (2544) ได้

ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระครูศีลวราภรณ์ ได้ส่งผลให้ชุมชนได้ร่วมมือทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อมุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาบุญมี อธิปุลโญ (วรรณวิเศษ) (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนโน) ผลการวิจัย พบว่า พระธรรมวิสุทธิมงคล เป็นพระสงฆ์ที่เจริญด้วยปฏิปทา มีอาจารย์วัตรอันงดงามอย่างเสมอดัน เสมอปลาย โดยเน้นการนำไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาโยธิน โยธิโก (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 6 ด้าน คือ การสวดมนต์ และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญาวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ และการสร้างรายได้ การส่งเสริมการออมทรัพย์ และจัดสวัสดิการส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการ และการออกกำลังกาย และการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเป็นกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทการเผยแผ่และการสาธารณสุขสงเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ไทย แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคม ด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง

5. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือบทบาทในการการ ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน มีจิตอาสา และมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ส่งเสริม สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าอย่างยั่งยืนและต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อม ในชุมชน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2541) ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการ พัฒนาสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (2553)

ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานีด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนใน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ควรรวมกลุ่มหรือสร้างกลุ่มทางวัฒนธรรมในการพัฒนาประชาชนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

1.2 พระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ควรแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงให้มากกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ไม่อาจนำมาศึกษาได้ครอบคลุมทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

2.2 ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

บรรณานุกรม

ประเวศ วะสี. (2541). **ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงศีลธรรมและสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: มติชน.

เปลี่ยน พากเพียร. (2537). **บทบาทหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอตามความคิดเห็นของหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอและผู้บริหารโรงเรียน จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรชัย พันธุ์ธาดาพร, รศ. (2559). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์. (2556). **บทบาทพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี**. วิทยาลัยนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .

พระครูสุวรรณวรการ. (2553). **ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาฉันทยา คนเจน. (2559). **บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา พระอาจารย์สุบิน ปณีโต**. ปริญญาานิพนธ์เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ (2549) **อ้างอิงใน พิเชิต คาพลางม. พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

พระมหาบุญมี อธิปญฺโญ. (2544). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี: พระธรรมวิสุทธิมงคล (บัว ญาณสมปนฺโน).** วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหาโยธิน โยธโก. (2560). **บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น.

พระมหาวิเชียร ชาญนรงค์. (2544). **บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน เพื่อลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม จิตฺติสโร).** วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระมหาพนมนคร มีราคา. (2549). **การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.